

**Expunere detaliată a faptelor, a presupuselor încălcări ale Convenției și
a argumentelor pertinente, formulate în baza art. 47¹ (2) "b" din
Regulamentul Curții**

1. Partidul Popular Republican din Moldova (PPR) este unul dintre cele mai vechi partide tradiționale din Moldova, care a fost înregistrat în Registrul de Stat al Partidelor Politice pe 20 mai 1999, numărul de înregistrare fiind 25.

**(anexa nr. 1 - Extras din Registrul de Stat al Organizațiilor
necomerciale)**

2. Potrivit statutului PPR, partidul este o asociație benevolă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, asociați prin activități comune și în baza principiului liberei participări, care contribuie la conceperea, exprimarea și realizarea voinței lor politice. PPR militează pentru dezvoltarea Republicii Moldova în conformitate cu rigorile statului de drept, cu principiile democrației politice și ale economiei de piață. Direcțiile principale de activitate sunt: contribuția la dezvoltarea și consolidarea instituțională a statului de drept; apărarea suveranității naționale, a independenței și integrității teritoriale a Republicii Moldova; asigurarea unui echilibru în relațiile dintre cetățean, societate și stat. Organele centrale de conducere sunt Congresul partidului, Președintele partidului și Consiliul Republican. Potrivit art. 10.5 din Statut, "Congresul se convoacă o dată în patru ani. Decizia privind convocarea Congresului e adoptată de către Consiliul Republican cel târziu cu două luni până la data deschiderii lucrărilor lui".

(anexa nr. 2 - Statutul PPR)

3. Pe 16 februarie 2014, Consiliul Republican, prin vot unanim, a decis convocarea Congresului al IV-lea al PPR, în cadrul căruia trebuiau să fie examinate diverse chestiuni organizatorice, politice și de activitate de partid. Ordinea de zi a Congresului cuprindea următoarele chestiuni: 1. Raportul Consiliului Republican al PPR, 2. Raportul Comisiei de Revizuire și Control, 3. Alegerea Președintelui partidului, 4. Cu privire la aprobarea modificărilor în Statutul partidului, 5. Alegerea Consiliului Republican al partidului, 6. Alegerea Comisiei de Revizuire și Control, 7. Cu privire la aprobarea Programului partidului în redacție nouă, 8. Diverse. Data desfășurării lucrărilor Congresului a fost stabilită pentru 13 aprilie 2014.

**(anexa nr. 3 - Procesul verbal nr. 1 al ședinței Consiliului
Republican din 16 februarie 2014)**

4. Pe 13 aprilie 2014 la Chișinău a avut loc cel de-al IV-lea Congres al PPR, în lucrările căruia au luat parte 248 de delegați din cei 254 aleși pentru a participa la Congres.
5. Congresul a examinat raportul Consiliului Republican al PPR, raportul Comisiei de Revizuire și Control. S-a decis alegerea Președintelui partidului, introducerea modificărilor în Statutul partidului, alegerea Consiliului Republican al partidului, alegerea Comisiei de Revizuire și Control al partidului. Congresul a aprobat Programul partidului în redacția nouă, precum și simbolică nouă a partidului.
6. Pe lângă celelalte chestiuni organizatorice, Congresul l-a ales în calitate de Președinte al partidului pe domnul Renato Usatîi, a format Consiliul Național în componență nouă, a decis modificarea denumirii partidului din "Partidul Popular Republican" în "Partidul Nostru", a adoptat un Program nou, precum și a modificat simbolică partidului.

(anexa nr. 4 - Procesul verbal al Congresului al IV-lea al PPR din 13 aprilie 2014)

7. Pe 7 mai 2014 PPR s-a adresat către Ministerul Justiției al Moldovei (MJ) cu o cerere înregistrată sub numărul 11348, prin care a cerut adoptarea deciziei de înregistrare a modificărilor la Statutul PPR, aprobate în cadrul Congresului IV din 13 aprilie 2014; înregistrarea Programului partidului în redacția nouă, aprobat în cadrul Congresului IV din 13 aprilie 2014; înregistrarea în registrul partidelor politice a denumirii modificate din "Partidul Popular Republican" în partidul politic "Partidul Nostru"; înregistrarea Simbolului permanent al partidului politic Partidul Nostru; înregistrarea în Registrul partidelor politice a sediului modificat al partidului politic Partidul Nostru pe adresa: MD-2004, mun. Chișinău, strada București 117; înregistrarea în Registrul partidelor politice a Președintelui partidului politic "Partidul Nostru" - Renato Usatîi; perfectarea și eliberarea certificatului de înregistrare de tip nou a organizației necomerciale - Partid și altă organizație social-politică - Partidul Nostru.

(anexa nr. 5 - Cerere nr. 11348 din 7 mai 2014)

8. Prin decizia sa nr. 17 din 9 iunie 2014 Ministrul Justiției Oleg Efrim a refuzat înregistrarea modificărilor la actele de constituire și organele de conducere și control al Partidului Popular Republican din cauza că - în opinia lui - *"nu a fost respectată procedura de convocare a Congresului"*. În opinia Ministrului Justiției nerespectarea procedurii convocării Congresului s-a manifestat prin următoarele:
9. *"... partid politic se întemeiază și activează în baza statutului și programului propriu.", iar potrivit art. 10 alin. (1) din aceeași Lege modificarea sau completarea statutului*

și programului partidului politic poate fi făcută conform procedurii prevăzută de Statutul partidului”. În acest sens, potrivit prevederilor pct. 10.5 din statutul Partidului Popular Republican ”decizia privind convocarea congresului este adoptată de către Consiliul Republican cel târziu cu două luni până la data deschiderii lucrărilor lui”. Drept urmare, contrar normelor legale enunțate supra și prevederilor statutare menționate, potrivit actelor prezentate, ședința Consiliului Republican privind convocarea Congresului al IV-lea a avut loc la 16 februarie 2014, iar Congresul partidului a avut loc la 13 aprilie 2014...” În acest sens - în viziunea Ministrului Justiției – s-au încălcat prevederile statutului, conform căruia congresul trebuia să se întrunească după cel puțin două luni de la data când a avut loc ședința Consiliului Republican, nu mai devreme de 16 aprilie 2014.

(anexa nr. 6 - decizia nr. 17 din 9 iunie 2014)

10. În decizia sa, Ministrul Justiției nu a demonstrat faptul că ingerința în dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, garantat de articolul 11 al Convenției, a fost ”prevăzută de lege”, că ea a avut un ”scop legitim” sau că ea a fost ”necesară într-o societate democratică”, fiind proporțională scopului urmărit.
11. Pe 11 iunie 2014 PPR s-a adresat la Curtea de Apel Chișinău cu o cerere de chemare în judecată a Ministerului Justiției, care a fost înregistrată sub numărul 579.
12. În această cerere, PPR a cerut anularea, în totalitate, a Deciziei nr. 17 din 9 iunie 2014 ca ”fiind ilegală în fond și emisă contrar prevederilor legii”, precum și - obligarea Ministerului Justiției la emiterea Deciziei cu privire la: înregistrarea modificărilor la Statutul Partidului Popular Republican aprobate în cadrul Congresului IV din 13 aprilie 2014; înregistrarea Programului Partidului în redacția nouă aprobat în cadrul Congresului IV din 13 aprilie 2014; înregistrarea în Registrul Partidelor Politice a denumirii modificate din Partidul Popular Republican în partidul politic ”Partidul Nostru”; înregistrarea Simbolului permanent al partidului politic ”Partidul Nostru”; înregistrarea în Registrul Partidelor Politice a sediului modificat al partidului politic ”Partidul Nostru” pe adresa: MD-2004, mun. Chișinău, str. București, 117; înregistrarea în Registrul Partidelor Politice a Președintelui partidului politic ”Partidul Nostru” - Renato Usatîi; perfectarea și eliberarea certificatului de înregistrare de tip nou a organizației necomerciale - Partid și altă organizație social-politică - Partidul Nostru. În argumentarea poziției sale PPR a invocat încălcarea termenului de o lună, prevăzut de Legea privind partidele politice

pentru examinarea cererilor de înregistrare a modificărilor și completărilor operate în statutul sau programul partidului politic; neindicarea a careva temeuri exprese din Legea Privind partidele politice, care stau la baza refuzului de înregistrare a modificărilor la actele de constituire și organele de conducere și control ale Partidului Popular Republican, interpretarea arbitrară a prevederilor Statutului PPR referitoare la procedura convocării Congresului; comiterea de către Ministerul Justiției a erorilor de drept la utilizarea termenului de "actele de constituire", pe când actul de constituire este alt act juridic decât statutul și programul politic; calitatea nesatisfăcătoare a Legii privind partidele politice, care nu enunță cu precizie ca temei pentru emiterea unei decizii de refuzare în înregistrare a modificărilor operate în statutul sau programul politic ale unui partid politic, cel de interpretare greșită a prevederilor statutului.

(anexa nr 7 - cerere nr. 579 din 11 iunie 2014 de chemare în judecată)

13. În timpul ședinței de judecată reprezentanții PPR și-au completat poziția prin referirea la jurisprudența Curții în cazurile încălcării dreptului la libera asociere, garantat de art. 11 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), făcând referire la cauza Partidul Popular din Rusia vs Federația Rusia,

(anexa nr. 8 - procesul verbal al ședinței Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2014)

14. Prin hotărârea sa din 30 iunie 2014, Curtea de Apel Chișinău a respins ca nefondată cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Popular Republican către Ministerul Justiției al Republicii Moldova. Instanța a confirmat poziția MJ și a decis că "*...modificarea sau completarea statutului și programului partidului politic poate fi efectuată conform procedurii prevăzute în statutul partidului, iar PPR nu a respectat această procedură...*". Instanța a continuat, invocând că "*...dreptul reclamantului la libera asociere, reglementat de art. 11 al CEDO este respectat și nu este nicidecum lezat prin decizia contestată. Astfel, activitatea PPR nu este sistată, limitată, membrii PPR fiind liberi de a se asocia, convoca, adopta acte etc...*"

(anexa nr.9 - Hotărârea Colegiului Civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 30.06.2014)

15. Nefiind de acord cu soluția Curții de Apel Chișinău, pe 7 iulie 2014 reclamantul a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de recurs împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău, specificate supra. Acestei cereri i-a fost atribuit numărul de înregistrare 02-2851. În motivarea poziției sale, reclamantul a invocat următoarele argumente. Ingerința nu a fost prevăzută de lege; legea nu este suficient de clară în partea referitoare la refuzarea de înregistrare a modificărilor; Curtea de Apel

a ignorat jurisprudența bine determinată a Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), în particular Hotărârea CtEDO în cauza Partidul Republican din Rusia vs Federația Rusă; ignorarea de către instanța de fond a faptului neadresării membrilor partidului cu careva plângeri privind încălcarea drepturilor lor prin convocarea și desfășurarea Congresului IV, încălcarea de către MJ a termenului de examinare a cererii privind înregistrarea modificărilor, manifestarea arbitrarității prin acceptarea ca probă a opiniilor instituțiilor subordonate Guvernului și/sau MJ. Reclamantul a solicitat casarea integrală a hotărârii Curții de Apel din 30 iunie 2014 și pronunțarea unei hotărâri noi cu obligarea MJ să înregistreze toate modificările efectuate de Congresul IV al partidului, așa cum a fost solicitat în cererea de chemare în judecată, menționată supra.

(anexa nr. 10 - cerere de recurs nr. 02-2851 din 7 iulie 2014)

16. Pe 28 august 2014, prin decizia sa, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție (CSJ) a respins recursul declarat de Partidul Popular Republican și a menținut hotărârea Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2014 în pricina de contencios administrativ la cererea depusă de Partidul Popular Republican împotriva Ministerului Justiției al Moldovei, privitor la anularea deciziei Ministerului Justiției nr. 17 din 9 iunie 2014. În motivarea deciziei sale CSJ a invocat că Congresul IV-lea a avut loc prematur, cu încălcarea termenului de 2 luni și, prin urmare, PPR nu a respectat procedura modificării sau completării statutului și programului partidului. CSJ a apreciat critic poziția reclamantului privind încălcarea de către MJ a termenului legal de adoptare a deciziilor. Argumentul reclamantului precum că decizia contestată nu conține careva teme legal, prevăzut de art.3 (1) din Legea privind partidele politice, de asemenea a fost apreciat ca fiind eronat și ilegal. CSJ a apreciat ”...ca justă mențiunea instanței de fond, conform căreia nu sunt relevante mențiunile reclamantului, precum că prin actul juridic contestat i-au fost aplicate restricții în activitatea partidului, deoarece prin decizia contestată pârâtul nu a adoptat careva restricții vizând activitatea PPR, ci doar a refuzat înregistrarea modificărilor în actele de constituire a PPR...”. CSJ a concluzionat că dreptul reclamantului la libera asociere, reglementat de art.11 al CEDO, a fost respectat și nicicum nu a fost lezată, deoarece activitatea PPR nu a fost sistată, limitată, membrii PPR fiind liberi da a se asocia, convoca, adopta acte, etc.

(anexa nr. 11 - decizia CSJ din 28 august 2014)

17. În decizia sa CSJ nu a demonstrat faptul că ingerința în dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, garantat de articolul 11 al Convenției, a fost ”prevăzută de lege”, că ea a avut un

”scop legitim” și ca ea a fost ”necesară într-o societate democratică”, fiind proporțională scopului urmărit.

18. Analiza acestei hotărâri a CSJ arată, că instanța de recurs nu a examinat nici legalitatea ingerinței, nici scopul ei legal, nici proporționalitatea ingerinței statului în dreptul Partidului Popular Republican la libera asociere, garantat de art.1 CEDO. Mai mult ca atât, CSJ în general nu a recunoscut, în prezenta cauză, existența acestei ingerințe.

PARTEA DE DREPT

A). Încălcarea dreptului la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere garantat de art. 11 din Convenție

19. Reclamantul pretinde că în prezentul caz prin refuzul înregistrării solicitate a deciziilor adoptate de Congresul al IV-lea al Partidului Popular Republican, Ministerul Justiției a încălcat dreptul său la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, garantat de articolul 11 al Convenției care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

20. Curtea a afirmat de mai multe ori în hotărârile sale că democrația nu numai că este o trăsătură fundamentală a ordinii publice europene, dar și Convenția a fost menită să promoveze și să mențină idealurile și valorile unei societăți democratice. Curtea a subliniat că democrația este unicul model politic agreat de Convenție și unicul compatibil cu aceasta. Prin formularea celui de-al doilea paragraf al articolului 11, la fel ca în articolele 8, 9 și 10 ale Convenției, unica necesitate capabilă să justifice o ingerință în oricare din drepturile garantate de aceste articole este una care trebuie să pretindă că a rezultat dintr-o „societate democratică” (a se vedea *Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey* [GC], nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 și 41344/98, §§ 86-89, ECHR 2003-II, și *Christian Democratic People's Party v. Moldova*, nr. 28793/02, ECHR 2006-II)

21. Având în vedere rolul esențial pe care-l joacă partidele politice în funcționarea corespunzătoare a democrației, excepțiile prevăzute în articolul 11 în ceea ce privește partidele politice, trebuie să fie interpretate în mod strict; doar motive convingătoare și incontestabile pot justifica restricții asupra libertăților unor astfel de partide garantate de articolul 11 al Convenției. La determinarea faptului dacă există o necesitate în sensul articolului 11 § 2, statele contractante au doar o marjă de apreciere limitată, care este însoțită de o supraveghere europeană riguroasă (a se vedea *Socialist Party and Others v. Turkey*, hotărâre din 25 mai 1998, § 50, *Reports* 1998-III).

22. Reclamantul consideră că motivele invocate de Ministerul Justiției, pe care s-au bazat autoritățile naționale pentru a refuza înregistrarea modificărilor, solicitate de către reclamant, nu sunt nici convingătoare și incontestabile, nici relevante și suficiente, în sensul articolului 11 al Convenției.

1. Dacă a existat o ingerință.

23. În prezentul caz Ministrul Justiției a refuzat înregistrarea mai multor modificări, printre care alegerea în calitate de președinte a partidului a domnului Renato Usatîi, alegerea componenței noi a Consiliului Republican, schimbarea denumirii partidului din Partidul Popular Republican în Partidul Nostru, adoptarea unui Program nou, schimbarea simbolicii partidului, modificarea sediului partidului etc.

24. Aceste acțiuni ale Ministerului Justiției au perturbat și făcut imposibilă activitatea partidului sub o denumire nouă – Partidul Nostru, au făcut imposibilă activarea președintelui nou- ales, inclusiv imposibilitatea pentru domnul Renato Usatîi să reprezinte partidul, să organizeze lucrul organizatoric și politic al partidului, să utilizeze contul bancar, să semneze diverse documente în calitate de președinte al partidului etc. Partidul a fost privat de posibilitatea să înceapă realizarea noului său Program. Consiliul Republican a fost privat de posibilitatea să activeze în noua componență.

25. Acțiunile Ministrului Justiției și consecințele acestora, indiscutabil prezintă o ingerință în activitatea partidului, care nu poate activa fără organele sale de conducere, precum ar fi președintele partidului și Consiliul Republican. Nu poate activa un partid și fără Programul său politic, fără simbolică și fără o denumire oficială.

2. Dacă ingerința a fost justificată

26. Astfel de ingerință va constitui o violare a articolului 11, cu excepția cazului când ea a fost „prevăzută de lege”, a urmărit unul sau mai

multe scopuri legitime prevăzute de paragraful 2 și a fost „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea acestor scopuri.

(a) „Prevăzută de lege”

27. În conformitate cu jurisprudența bine-determinată a Curții, expresia „prevăzută de lege” cere ca măsura imputată să aibă o bază în legislația națională și ca legea să fie formulată cu o precizie suficientă pentru a da posibilitate cetățeanului să prevadă consecințele, pe care le poate atrage o acțiune anumită și, corespunzător – să regleze comportamentul lui sau ei (see, as a classic authority, *Sunday Times v. the United Kingdom* (no. 1), judgment of 26 April 1979, Series A no. 30, § 49).
28. Potrivit textului deciziei Ministrului Justiției Cu privire la refuzul înregistrării modificărilor la statutul Partidului Popular Republican, referire este făcută la art. 12 alin. (1) din Legea privind partidele politice „...*fiecare partid politic se întemeiază și activează în baza statutului și programului propriu*” și art. 10 alin.(1) din aceeași Lege „...*modificarea sau completarea statutului și programului partidului politic poate fi făcut conform procedurii prevăzute în statutul partidului...*”. Niciuna dintre aceste două norme juridice nu prevede dreptul Ministrului Justiției să refuze înregistrarea modificărilor în documentele partidului politic în situația în care acest partid – în viziunea Ministrului Justiției – la adoptarea unor decizii interne a deviat de la prevederile statutare.
29. Art. 10 alin. (1) din Legea privind partidele politice stipulează că „...*modificarea sau completarea statutului și programului partidului politic **poate fi făcută** conform procedurii prevăzute în statutul partidului...*”. Cuvântul „poate” ales de către legiuitor atestă caracterul de recomandare a acestei norme legale. Altfel trebuiau să fie folosite expresiile de genul „trebuie”, „este obligat”, „obligatoriu”, „va face” etc. Cuvântul „poate”, ales de legiuitorul moldav, lasă la discreția partidelor politice modul de modificare a documentelor sale interne și exclude legalitatea ingerinței statului în activitatea internă a partidului.
30. Pe lângă aceasta, după cum s-a menționat *supra*, potrivit art. 10 alin. (1) din Legea privind partidele politice, la care face referire Ministrul Justiției, „... *modificarea sau completarea statutului și programului partidului politic poate fi făcută conform procedurii prevăzute în statutul partidului...*”.
31. Alegerea președintelui de partid, precum și a componentei noi de Consiliul Republican al partidului, nu prezintă nici modificare a Statutului, nici modificare a Programului. Corespunzător, ingerința

statului și în această parte a activității partidului, prin refuzul de a înregistra faptul alegerii președintelui partidului și a componenței noi a Consiliului Republican, este vădit arbitrară, fiind contrară legii.

32. Oricum ar fi, chiar dacă de presupus, *ad absurdum*, că două norme juridice, citate mai sus, la care face referire Ministrul Justiției, ar forma o bază legală - suficientă în viziunea Ministrului Justiției - pentru ingerința în dreptul reclamantului, ocrotit de art. 11 din Convenție, în formă de refuz de înregistrare a modificărilor introduse de către Congresul IV-lea în documentele interne ale partidului, precum și alegerea președintelui partidului și componența nouă a Consiliului Republican, atunci petiționarul pretinde că prevederile articolelor 10 alin.(1) și 12 alin. (1) din Legea privind partidele politice nu corespund criteriului clarității și, prin urmare, nu îi au permis să prevadă, că în situația în care Congresul este convocat nu după 60, ci după 57 de zile după desfășurarea lucrărilor Consiliului Republican, asta va rezulta în neînregistrarea modificărilor operate de către Congresul partidului în documentele sale interne, precum și în neînregistrarea președintelui de partid și a componenței noi a Consiliului Republican.
33. Prin urmare, normele juridice, specificate mai sus, invocate de către Ministrul Justiției, care în viziunea lui reglementează introducerea modificărilor în Statutul și Programul partidului, alegerea președintelui partidului și a Consiliului Republican, precum și procedurile înregistrării acestor modificări în Registrul Partidelor Politice, nu corespund noțiunii de lege în sensul jurisprudenței Curții din cauza calității nesatisfăcătoare a Legii privind partidele politice, în partea referitoare la înregistrarea modificărilor la Statut și Program, deoarece ele sunt nici suficient de clare, nici suficient de previzibile și nu permiteau reclamantului să prevadă consecințele negative ale desfășurării lucrărilor Congresului nu după 60, ci după 57 de zile după convocarea Consiliului Republican.
34. Reclamantul conchide, că ingerința statului în prezentul caz nu a fost una "prevăzută de lege".

(b) Scopul legitim

35. Alineatul II al art. 11 din Convenție conține o listă exhaustivă a scopurilor pentru ingerință a statului în dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, și anume - securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora.

36. Art. 3 din Legea privind partidele politice la fel prevede restricții care legitim pot fi aplicate activității unui partid politic din Moldova:

37. (1) Sînt interzise partidele politice care, prin statutul, programul și/sau activitatea lor, militează împotriva suveranității, integrității teritoriale a țării, valorilor democratice și ordinii de drept a Republicii Moldova, utilizează, pentru realizarea scopurilor lor, mijloace ilegale sau violente, incompatibile cu principiile fundamentale ale democrației.
- (2) Este interzisă afilierea partidelor politice la organizațiile politice internaționale ale căror scopuri sau activitate contravin prevederilor alin.(1).
- (3) Partidele politice nu pot practica activități militare, paramilitare, precum și alte activități interzise prin lege.
- (4) Orice imixtiune în activitatea internă a partidelor politice este interzisă, cu excepțiile prevăzute de lege.
- (5) În Republica Moldova este interzisă constituirea și activitatea partidelor, altor organizații politice ale statelor străine, precum și a filialelor și structurilor acestora.
- (6) Constituirea și activitatea partidelor politice în baza discriminării pe criterii de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, avere sau origine socială sînt interzise.

38. Niciuna dintre restricțiile ce se regăsesc în alineatul II al art 11 din Convenție sau cele specificate în art. 3 din Legea privind partidele politice nu sunt invocate nici de Ministrul Justiției în decizia sa, nici de instanța de fond sau cea de recurs.

39. Prin urmare, în prezentul caz autoritățile statului nu au demonstrat și probat vreun scop legitim pentru aplicarea ingerinței statului în dreptul reclamantului, ocrotit de art. 11 din Convenție.

40. Reclamantul consideră, că în prezentul caz exista doar un singur scop pentru aplicarea restricțiilor– scopul limitării posibilităților Partidului Popular Republican pentru participarea în alegerile parlamentare din anul 2014 sub o denumire nouă – Partidul Nostru, care ar activa în baza unui Program nou, sub conducere și simbolică nouă.

41. Această opinie a reclamantului se bazează pe faptul apartenenței Ministrului Justiției, dlui Oleg Efrim, la unul dintre partidele de guvernământ - Partidul Liberal Democrat din Moldova, membru eminent al căruia este domnul Oleg Efrim.

42. După cum reiese din procesul verbal al celui de-al IV-lea Congres al PPR, președintele partidului, domnul Nicolae Andronic, în raportul său l-a criticat dur pe domnul V. Filat, președintele Partidului Liberal Democrat, pentru votarea unui președinte-comunist.

(a se vedea, anexa nr. nr. 4 - Procesul verbal al Congresului al IV-lea al PPR din 13 aprilie 2014)

43. Potrivit publicației Noi.md, participând la emisiunea Fabrika, la Publika TV, Președintele Partidului Liberal Democrat Vlad Filat, referindu-se la Renato Usatîi, ar fi declarat:

*”... „Privesc procesul politic ca fiind unul public, ca fiind o luptă politică. Însă nu accept, nu am acceptat și nu voi accepta ca această luptă politică să fie dată împotriva propriului stat, or, ceea ce se întâmplă în cazul unora sunt acțiuni clare și pronunțate împotriva Moldovei și **acest lucru nu trebuie doar să fie confruntat, dar și sancționat sub toate aspectele, inclusiv juridic**”.*¹

(a se vedea, anexa nr. 12 - articolul ”Filat despre partidul lui Renato Usatîi”)

44. Potrivit sondajului Noi.md, în cadrul alegerilor parlamentare partidul lui Renato Usatîi ar acumula 29.9 % de voturi, pe când Partidul Liberal Democrat numai - 8.1 %.² În viziunea reclamantului, aceste rezultate, chiar și fiind neoficiale, atestă clar popularitatea partidului ”lui Renato Usatîi”, precum și tendința de descreștere a popularității Partidului Liberal Democrat al lui V. Filat

(a se vedea, anexa nr. 13 - rezultatele sondajului Noi.md)

45. Prin urmare, din punctul de vedere al aparențelor, create de către Ministrul Justiției în prezentul caz, se poate de concluzionat că el a activat cu rea credință, urmărind scopul sancționării PPR ”sub toate aspectele, inclusiv juridic”, cum a fost declarat de către domnul V. Filat, precum și eliminarea Partidului Nostru în calitate de concurent electoral al Partidului Liberal Democrat.
46. Chiar dacă de presupus că Ministrul Justiției a activat cu bună credință, oricum, și în această situație ipotetică, pedepsirea atât de dură a unui

¹ Adresa electronică este: http://www.noi.md/md/news_id/36300

² Rezultatele sondajului pot fi accesate la această adresă:
http://www.noi.md/md/inq_result/96

partid pentru simpla petrecere a Congresului cu 3 zile înainte termenului pe care Ministrul Justiției îl consideră legal, ar fi o abordare nepermis de formalistă a prevederilor legislației naționale, incompatibilă cu drepturile reclamantului ocrotite de art. 11 din Convenție.

(c) „Necesară într-o societate democratică”

47. Reclamantul susține, că toată activitatea sa organizatorică și de partid a fost consacrată promovării agendei sale politice, îndreptată spre reformarea partidului în vederea participării mai eficiente și rezultative în alegerile parlamentare a anului 2014. Această agendă prevedea schimbarea denumirii partidului în "Partidul Nostru" și participarea în alegeri sub această denumire nouă. Partidul a desfășurat mai multe acțiuni întru promovarea acestei denumiri și menționează, că în momentul de față el este cunoscut în societatea moldovenească mai mult sub denumirea Partidul Nostru, decât sub denumirea Partidul Popular Republican.
48. Al doilea element al reformării partidului a fost alegerea președintelui nou, deoarece domnul Nicolae Andronic a hotărât să nu mai participe ca candidat în alegerile președintelui partidului. Prin urmare, în calitate de președinte al partidului a fost ales domnul Renato Usatîi. Neînregistrarea domnului Renato Usatîi în funcția de președinte al partidului a creat dificultăți enorme pentru activitatea cotidiană a partidului, deoarece el este lipsit de posibilitatea să exercite această funcție. Fiind un lider real al partidului, el nu poate semna documentele necesare activității partidului, nu îl poate reprezenta, nu va putea participa în compania electorală ca președinte de partid etc. În urma acțiunilor ilegale ale Ministrului Justiției s-a creat o situație absurdă, când președintele nou ales nu poate activa fără semnătura președintelui precedent, care, în pofida deciziei Congresului și a propriei voințe, este obligat să continue activitatea sa.
49. Al treilea element al reformării partidului a fost alegerea componenței noi a Consiliului Republican, care ar fi trebuit să introducă forțe și oameni noi în conducerea partidului în ajunul alegerilor parlamentare. Neînregistrarea componenței noi a Consiliului Republican, iarăși, a introdus haos în activitatea partidului din cauza existenței a două componente a Consiliului Republican: componența veche și componența nouă. Acest fapt creează o situație de absurditate, când componența veche a Consiliului Republican trebuie să decidă asupra agendei politice a componenței noi a Consiliului.

(a se vedea, anexa nr. 14 - lista componenței noi a Consiliului Republican)

50. Al patrulea element al reformării partidului a fost elaborarea Programului nou al partidului, care reflectă realitățile politice existente în Republica Moldova în ziua de azi. Prin neînregistrarea Programului nou, Ministrul Justiției, iarăși, ilegal a creat o situație absurdă, când reclamantul nu poate pune în aplicare Programul nou și este forțat să aplice în activitatea sa politică Programul vechi, care demult nu este actualizat.

(a se vedea, anexa nr. 15 – Programul nou al partidului)

51. Al cincilea element al reformării partidului a fost - elaborarea și adoptarea unei simbolici noi a partidului, însă și aici în urma acțiunilor Ministrului Justiției s-a format o situație de absurditate, când reclamantul este nevoit să utilizeze simbolica sa învechită.

(a se vedea, anexa nr. 16 – simbolica nouă a partidului)

52. Prin urmare constatăm, că prin decizia sa Ministrul Justiției totalmente a blocat reformarea profundă a Partidului Popular Republican, a făcut imposibilă alegerea organelor noi de conducere a partidului, precum și participarea partidului în alegerile parlamentare 2014 cu un program politic nou, cu simbolica nouă, sub denumirea nouă, cu liderul nou și cu un Consiliu Republican nou, fapt ce a zădărnicit toate eforturile reclamantului la participarea efectivă atât în viața politică a Republicii Moldova, cât și în viitoarea companie electorală.

53. Reclamantul consideră, că ingerința, descrisă mai sus, în dreptul său ocrotit de art. 11 din Convenție este vădit disproporțională încălcării pretinse de către Ministrul Justiției – desfășurarea Congresului IV cu trei zile mai devreme decât atunci, când Ministrul Justiției consideră că trebuia să se desfășoare.

54. Prin urmare, și principiul proporționalității nu a fost respectat în prezentul caz.

55. În cauza Partidului Republican din Rusia contra Rusiei (a se vedea cerere nr. 12976/07 din 12 aprilie 2007, § 88) Curtea a elaborat un principiu, conform căruia *"... asociația singură trebuie să determine maniera în care sunt organizate conferințele ei. Similar, în primul rând, însuși asociația și membrii săi, ci nu autoritățile publice, trebuie să asigure, că formalitățile de acest gen sunt respectate în manieră specificată în documentele de asociere..."* (a se vedea Tebieti Mühafize

Cemiyeti and Israfilov, v. Azerbaijan, no. 37083/03, § 78, ECHR 2009-...§ 78, a se vedea, de asemenea, The Guidelines on prohibition and dissolution of political parties and analogous measures (Doc. CDL-INF(2000)1), adoptate de către Coimisia Europeană pentru Democrație prin Lege ("the Venice Commission") on 10 ianuarie 2000).

56. Reclamantul consideră, că în lipsa plângerilor din partea membrilor de partid sau delegaților celui de-al IV-lea Congres privind organizarea lucrărilor acestuia, autoritățile publice nu aveau dreptul să intervină pentru protecția abstractă a drepturilor membrilor de partid abstracti, ingerință care nu poate fi considerată ca necesară într-o societate democratică.
57. Convenția are drept scop garantarea drepturilor care nu sunt teoretice sau iluzorii, dar practice și efective (a se vedea Artico v. Italy, hotărârea din 13 mai 1980, § 33, Series A nr. 37). Din această constatare rezultă, că un respect autentic și efectiv al libertății de asociere și întrunire nu poate fi redus la o simplă obligație din partea statului de a nu interveni; o concepție pur negativă nu ar fi compatibilă cu scopul articolului 11 al Convenției și nici cu cel al Convenției în general. Prin urmare, ar putea să existe obligații pozitive de a asigura exercitarea efectivă a dreptului la libertatea de asociere și întrunire (a se vedea *Wilson, National Union of Journalists and Others v. the United Kingdom*, nr. 30668/96, 30671/96 și 30678/96, § 41, ECHR 2002-V) chiar în domeniul relațiilor între persoanele fizice (a se vedea *Plattform „Ärzte für das Leben”, § 32*).
58. Prin urmare, autoritățile publice trebuie să garanteze funcționarea corespunzătoare a partidului politic, chiar când acesta șochează sau aduce ofense persoanelor care se opun ideilor sau revendicărilor pe care acesta încearcă să le promoveze, nemaivorbind de o simplă organizare a activității organelor de conducere ale partidului – activitate ce ține de competența exclusivă a acestui partid.
59. Reclamantul consideră că dreptul său la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, ocrotit de art. 11 din Convenție, a fost încălcat.

B). Încălcarea dreptului la alegeri libere, garantat de art. 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție

60. Reclamantul pretinde că, în prezentul caz, prin refuzul înregistrării solicitate a deciziilor adoptate de Congresul al IV-lea al Partidului

Popular Republican Ministerul Justiției, pe lângă încălcarea dreptului său la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, garantat de articolul 11 al Convenției, au fost încălcate și drepturile sale ocrotite de art. 3 din Protocolul nr.1 la Convenție, care prevede următoarele:

”...Înaltele Părți Contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condiții, care să asigure libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ....”

61. În jurisprudența sa Curtea a accentuat în mod continuu importanța articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție pentru o democrație efectivă și, ca și consecință, importanța primordială a acestuia în sistemul Convenției. În *Yumak and Sadak v. Turkey*, [GC], nr. 10226/03, 8 iulie 2008, § 105, ea a reiterat că drepturile garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție sunt cruciale pentru stabilirea și menținerea temelior unei democrații efective și semnificative guvernate de supremația legii. În *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, 2 martie 1987, § 47, Seria A nr. 113, și *Lingens v. Austria*, 8 iulie 1986, §§ 41 și 42, Seria A nr. 103,
62. Jurisprudența Curții face distincție între aspectul activ al articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care se referă la dreptul de a alege, și aspectul pasiv, și anume dreptul de a candida la alegeri (a se vedea *Ždanoka v. Letonia*, [GC], nr. 58278/00, ECHR 2006-IV §§ 105 și 106). Această cauză se referă în mare parte la ultimul aspect.
63. În ceea ce privește aspectul pasiv al articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție, Curtea a subliniat, că statele se bucură de o latitudine considerabilă la stabilirea criteriilor care reglementează eligibilitatea pentru a candida în alegeri. În *Ždanoka v. Letonia*, citată mai sus, § 106, Curtea a explicat că:
- „deși [criteriile] au o origine comună în ceea ce privește necesitatea de a asigura atât independența reprezentanților aleși, cât și libertatea de alegere a alegătorilor, aceste criterii variază în funcție de factorii istorici și politici specifici fiecărui stat. Multitudinea situațiilor prevăzute în constituțiile și legislația electorală ale numeroaselor State membre ale Consiliului Europei demonstrează diversitatea posibilelor abordări în acest domeniu. Prin urmare, în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective.”
64. În mod similar, în *Podkolzina v. Letonia*, nr. 46726/99, § 33, ECHR 2002-II, Curtea a constatat că în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective, astfel încât caracteristici care ar fi inacceptabile în contextul

unui sistem ar putea fi justificate în contextul altui sistem. Totuși, aceasta a subliniat că marja de apreciere a statului în această privință este limitată de obligația de a respecta principiul fundamental al articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție, și anume „libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ” (a se vedea, de asemenea, *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, citată mai sus, § 47; și *Melnychenko v. Ukraine*, nr. 17707/02, § 55, ECHR 2004-X).

65. În aprecierea limitării latitudinii acordate statelor, în *Aziz v. Cyprus*, § 28, Curtea a menționat următoarele:

„Cu toate că ... statele se bucură de o latitudine considerabilă pentru stabilirea regulilor în cadrul ordinii lor constituționale care reglementează alegerile parlamentare și compoziția Parlamentului, și ... criterii relevante ar putea să varieze în dependență de factori istorici și politici specifici fiecărui stat, aceste reguli nu ar trebui să fie formulate astfel încât să excludă unele persoane sau grupuri de persoane de la participarea în viața politică a țării și, în special, de la alegerea legislativului, un drept garantat atât de Convenție, cât și de Constituțiile tuturor statelor contractante.”

66. Aplicând aceste principii, Curtea a constatat în *Ždanoka v. Letonia*, citată mai sus, §§ 119 la 135, că factorii istorici ar putea să ofere o justificare pentru restricționarea unor drepturi menită să protejeze integritatea procesului democratic, prin excluderea, în acea cauză, a persoanelor care au participat activ în tentativele de răsturnare a regimului democratic nou-stabilit. Cu toate acestea, Curtea a sugerat că este puțin probabil ca aplicarea unor asemenea restricții era compatibilă și mulți ani mai târziu, în cazul în care justificarea aplicării acestora și amenințările pe care acestea au încercat să le evite nu mai erau relevante. În consecință, în *Ādamsons v. Letonia*, citată mai sus, §§ 123 la 128, Curtea a subliniat că, odată cu trecerea timpului, devine tot mai greu de justificat restricțiile generale aplicate asupra drepturilor electorale. În schimb, măsurile trebuie „individualizate” pentru a face față unui risc real care ar veni de la o anumită persoană.

67. În *Hirst v. the United Kingdom (nr. 2)* [GC], nr. 74025/01, § 62, ECHR 2005-IX, Curtea a observat la nivel mai general că orice condiție impusă drepturilor garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție trebuie să reflecte, sau nu trebuie să contravină, preocuparea de a menține integritatea și eficacitatea unui proces electoral, care are drept scop identificarea voinței poporului prin intermediul sufragiului universal.

68. În final, în ciuda unei marje largi de apreciere de care se bucură statul în acest domeniu, Curtea a reiterat în mod repetat că îi revine Curții să determine în ultimă instanță dacă au fost respectate cerințele articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În această privință, ea trebuie să se convingă că condițiile nu limitează drepturile în cauză într-o asemenea măsură încât să afecteze însăși esența acestora și să le priveze de eficiență; că restricțiile impuse urmăresc un scop legitim și că mijloacele folosite nu sunt disproporționale (a se vedea, spre exemplu, *Hirst v. the United Kingdom*, citată mai sus, § 62; și *Yumak and Sadak v. Turkey*, citată mai sus, § 109).

69. În prezentul caz, prin refuzul de a înregistra modificările Statutului, Programului, Simbolicii, denumirii partidului, precum și prin refuzul de a înregistra președintele și Consiliul Republican nou-aleși, autoritățile statului au creat situația de imposibilitate a participării PPR în alegerile parlamentare 2014 sub o denumire nouă, cu Programul său nou, cu simbolica nouă și cu conducerea nouă.

70. Pe 15 septembrie 2014 Ministrul Justiției dl. Oleg Efrim a expediat în adresa Comisiei Electorale Centrale lista partidelor și altor organizații social-politice, care pot participa la alegeri. În această listă, în § 17 reclamantul este menționat sub denumirea veche Partidul Popular Republican, partidul Partidul Nostru nefiind menționat în listă. La fel în listă este menționat sediul vechi al partidului și președintele precedent de partid, în locul căruia de facto a fost ales dl. Renato Usatî.

(a se vedea, anexa nr. 17 - scrisoare Ministrului Justiției nr. 05/8983 din 15 septembrie 2014)

71. În baza acestei scrisori, pe 16 septembrie 2014, Comisia Electorală Centrală a adoptat o hotărâre nr. 2664 "Cu privire la lista partidelor și a altor organizații social-politice cu dreptul de a participa la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014"

(a se vedea, anexa nr. 18 – Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2664 din 16 septembrie 2014)

72. La această hotărâre se anexează o listă, în care, la fel ca și în lista prezentată de Ministrul Justiției, reclamantul este menționat sub denumirea veche – Partidul Polular Republican.

(a se vedea, anexa nr. 19 - lista partidelor anexată la Hotărârea nr. 2664)

73. Activând în așa fel, autoritățile statului au comis o ingerință foarte gravă în drepturile reclamantului, protejate de art. 3 al Protocolului nr.

1 la Convenție și, nepermis de dur, a restricționat posibilitatea participării Partidului Popular Republican la alegerile parlamentare.

74. Prin urmare, Ministrul Justiției a pus reclamantul în situație de inegalitate în comparație cu alte partide și a transformat participarea reclamantului în alegerile parlamentare 2014 într-un act electoral lipsit de libertate.
75. Prin aceste acțiuni au fost încălcate principiile patrimoniului electoral european, potrivit cărora sufragiul trebuie să fie universal, egal, liber exprimat, secret și direct.³
76. La fel ca și în situația privind încălcarea drepturilor reclamantului, ocrotite de art. 11 din Convenție, în partea referitoare la încălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție, ingerința nu a fost prevăzută de lege, nu a avut vreun scop legal, precum și vădit nu a fost proporțională, nefiind necesară într-o societate democratică.

(a se vedea *mutatis mutandis* §§ 21-52 supra)

77. În *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 30, ECHR 2002-III, Curtea a constatat că faptul dacă un reclamant poate pretinde statutul de victimă a unei pretinse încălcări este relevant la toate etapele procedurii în temeiul Convenției (a se vedea, de asemenea, *E. v. Austria*, nr. 10668/83, decizia Comisiei din 13 mai 1987, *Decisions and Reports* 52, p. 177). Curtea a accentuat că prevederile Convenției trebuie să fie interpretate într-un mod care să le ofere un caracter practic și efectiv (a se vedea, *inter alia*, *Soering v. the United Kingdom*, citată mai sus; și *Artico v. Italy*, 13 mai 1980, § 33, Seria A nr. 37). Atunci când se apreciază faptul dacă reclamantul poate pretinde că este o victimă autentică a unei violări pretinse, trebuie de luat în considerație nu doar poziția formală la momentul la care a fost depusă cererea la Curte, ci toate circumstanțele respectivei cauze, inclusiv orice evoluție care a avut loc înainte de data examinării cererii de către Curte (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Akdivar and Others v. Turkey*, 16 septembrie 1996, § 69, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV).
78. Odată ce decizia Ministerului Justiției vădit a limitat participarea liberă și egala a reclamantului la alegerile parlamentare 2014, constatăm că PPR a fost direct afectat de măsura contestată, care vădit a diminuat perspectivele partidului să câștige eventual puterea în stat.

³ a se vedea, Guidelines on Elections, adopted by the Venice Commission at its 51st Plenary Session (Venice, 5-6 July 2002), [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev-e)

79. Potrivit jurisprudenței sale, Curtea trebuie să examineze cu o atenție deosebită orice măsură care pare să opereze doar, sau în principal, spre dezavantajul opoziției, în special atunci când caracterul măsurii este de o așa natură încât afectează perspectivele partidelor de opoziție să câștige eventual puterea în stat. Restricțiile de acest gen limitează drepturile garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție într-o așa măsură încât subminează chiar esența acestora și le privează de eficacitatea lor (a se vedea, *Tănase v. Moldova*, cerere 7/08, 27 aprilie 2010, § 179)
80. Prin urmare, toate argumentele descrise mai sus dovedesc că în prezentul caz au fost încălcate și drepturile reclamantului protejate de art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

Stanislav PAVLOVSKI,
Avocat, BAA Corect,

reprezentant al Partidului
Popular Republican

Chișinău, 23 septembrie 2014